

ПРОБЛЕМИ ТА СУДЖЕННЯ

УДК 346.9

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2023.1>

М. Войнарівський,

кандидат юридичних наук,

суддя

Миколаївського районного суду Миколаївської області

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ

Постановка проблеми. І теорія господарського права, і господарське законодавство оперують поняттям «принципи господарсько-правової відповідальності», під якими розуміють вихідні, засадничі положення, якими слід керуватись при застосуванні заходів відповідальності до правопорушників у сфері господарювання. Слідування цим принципам забезпечує єдність правозастосовної практики, убезпечує від свавілля уповноважених органів та необгрунтованих порушень прав суб'єктів господарювання.

Однак, як відомо, заходами господарсько-правової відповідальності є різномірні види санкцій – штрафні, оперативно-господарські, відшкодування збитків, адміністративно-господарські, кожна з яких різниться підставами, порядком та метою застосування. З огляду на це, принципи і Гл. 24, і ст. 216 ГК України не можуть бути загалом застосовані до усіх груп санкцій одночасно – з-поміж запропонованого переліку доводиться виокремлювати принципи тих заходів відповідальності, які застосовуються за порушення договірних зобов'язань, від тих, що застосовуються за порушення публічно-правових вимог здійснення господарської діяльно-

сті. Разом із тим, підхід законодавця щодо відмови від розмежування принципів санкцій за порушення у різних сферах – приватній та публічній – слід визнати методологічно вірним, оскільки покликаний підкреслити єдність інституту відповідальності у господарському праві, що охоплює правовим регулюванням сфери управління та здійснення господарської діяльності. Але це не знімає потреби у науковому дослідженні принципів окремих санкцій.

Видається, що питання принципів адміністративно-господарських санкцій потребує окремого дослідження, адже визначення їх переліку та особливостей має велике значення як для науки господарського права, так і практики, особливо на тлі невщухаючих дискусій щодо приналежності адміністративно-господарських санкцій до заходів адміністративної відповідальності.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання господарської відповідальності, її підстави та принципи вивчалися багатьма видатними науковцями, зокрема, В. К. Мамутовим, В. В. Лаптевим, Г. Л. Знаменським, О. П. Подцерковним, В. С. Щербиню та ін. Окремі аспекти застосування господарських санкцій та складів пра-

вопорушень досліджували О. Заярний, А. Гелич, О. Білий, Т.Малиновська тощо. Але питанням принципів адміністративно-господарських санкцій не приділялось уваги вченими-господарниками – найбільш загальні з них лише побічно згадуються при дослідженні принципів господарської відповідальності загалом або проблемних питань застосування адміністративно-господарських санкцій, що не відповідає ані їх значенню в системі охоронних заходів, ані сприяє встановленню їх особливостей з-поміж інших заходів впливу на правопорушника.

З огляду на це, **метою статті** є комплексне дослідження положень господарського законодавства щодо принципів АГС як важливого чинника забезпечення їх належного правового регулювання та правозастосування.

Виклад основного матеріалу. Поряд з визнанням принципів системоутворюючим елементом галузі права, не викликає заперечень виділення принципів окремих правових інститутів, які підкреслюють їх сутнісні особливості та значення. Як вірно зазначається науковцями, саме принципи втілюють найбільш значимі для конкретних правовідносин ідеї, на яких базуються правила поведінки. Незалежно від сфери застосування принципи повинні мати правозастосовний ефект, тільки в такому разі проявляється їх значущість для відносин [1, с. 73].

Під принципами господарсько-правової відповідальності у науковій літературі прийнято розуміти закріплені в правових нормах головні ідеї, вихідні засади, загальні положення застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбачених ГК України, іншими законами та договорами [1, с. 251].

О. П. Подцерковний розглядає принципи господарсько-правової відповідальності у широкому і вузькому значеннях. У першому випадку

йдеться про основоположні засади, закріплені в розділі 24 ГК України «Загальні засади відповідальності учасників господарських відносин» та інших статтях кодексу. У вузькому сенсі можна говорити про принципи, спеціально названі в ст. 216 ГК України, серед яких: захист прав і законних інтересів громадян, організацій і держави і забезпечення правопорядку у сфері господарювання; наділення потерпілої сторони правом на відшкодування збитків незалежно від того, чи є застереження про це в договорі; застосування передбаченої законом відповідальності виробника (продавця) за недоброякісність продукції незалежно від того, чи є застереження про це в договорі; неприпустимість застереження в господарському договорі щодо виключення або обмеження (у порівнянні із законом) відповідальності виробника (продавця) продукції; необхідність виконання зобов'язань у натурі, навіть після сплати штрафних санкцій і відшкодування збитків [3, с. 307].

Будучи заходом господарсько-правової відповідальності, на адміністративно-господарські санкції розповсюджується дія загальних принципів права та юридичної відповідальності, а також спеціальних принципів, властивих сфері контрольно-розпорядчих функцій, при виконанні яких, як правило, перебуває орган, які АГС застосовує. Такий підхід є досить поширеним у різних галузях. Наприклад, О. Войтенко пропонує виділяти групи загально-правових, основних та додаткових принципів для адміністративної відповідальності. До загально-правових принципів, що визначаються Конституцією України, авторка відносить законність, рівність перед законом, відповідність заходів відповідальності змісту правопорушення та інші. Основні принципи визначаються нормами закону та характеризують найбільш вагомими аспектами застосування правових норм (принцип невідворотності відповідальності та індиві-

дуалізації), а додаткові необхідні для реалізації у правозастосовній практиці загально-правових принципів (вина та процесуальна регламентація, тобто законодавче закріплення етапів реалізації санкції) [4]. Попри певну умовність та дискусійність запропонованого поділу, безумовно вірним є те, що спеціальні принципи галузевих інститутів відповідальності та санкцій, що входять до них, поглиблюють та розкривають зміст та призначення відповідних заходів у системі охоронних засобів прав та інтересів суб'єктів господарювання загалом.

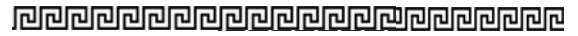
Традиційно, до загально-правових принципів юридичної відповідальності відносять наступні: законності, обґрунтованості, справедливості, невідворотності юридичної відповідальності, презумпція невинуватості, право на захист особи, притягненої до відповідальності, та кваліфіковану юридичну допомогу, недопустимість притягнення до відповідальності за одне і теж правопорушення два і більше разів, гуманізм, індивідуалізація, своєчасність [5, с. 284-286]. Окремі науковці до принципів юридичної відповідальності відносять ідеї, які є складовими верховенства права: правову визначеність підстав, наслідків, юридичної відповідальності; прав та обов'язків як осіб, які притягаються до юридичної відповідальності, так і осіб, які уповноважені здійснювати таку діяльність; законність підстав юридичної відповідальності; невідворотність юридичної відповідальності; рівність всіх перед законом та судом; однаковий підхід до осіб, які вчинили однакове правопорушення; індивідуалізацію юридичної відповідальності; неможливість притягнення до юридичної відповідальності двічі за одне і те саме правопорушення; недопустимість притягнення до юридичної відповідальності за діяння, яке на час вчинення не визнавалося законом як правопорушення [6, с. 308].

З-поміж перелічених принципів для забезпечення належного право-

вого регулювання та застосування АГС визначальне значення мають принципи законності, відповідності та еквівалентності заходів відповідальності змісту правопорушення, індивідуалізації, вини правопорушника, своєчасності тощо. Розглянемо більш детально деякі з них.

Відповідно до ч. 2 ст. 238 ГК України види адміністративно-господарських санкцій, умови та порядок їх застосування визначаються цим Кодексом, іншими законодавчими актами. Адміністративно-господарські санкції можуть бути встановлені виключно законами [7]. Таким чином, принцип законності щодо АГС охоплює визначеність законами видів АГС, а законодавчими актами – підстав (складів господарських правопорушень), умов, наслідків, порядку застосування заходів господарської відповідальності. Попри чітку імперативність, цей принцип не дотримується на практиці належним чином [8, с. 117], а порушення в частині правового регулювання АГС набувають різноманітного характеру – від недотримання ієрархії у встановленні видів АГС до відсутності фіксації чітких підстав та умов застосування відповідних санкцій.

Показовою в цьому плані є справа Конституційного Суду України за конституційним поданням 49 народних депутатів України, ініційована у 2015 році щодо визнання неконституційною ч. 10 ст. 72 Закону України «Про телебачення та радіомовлення», який наразі втратив чинність. У редакції, що діяла на момент звернення, положення Закону передбачали, що «розміри штрафів встановлюються Національною радою за погодженням з Кабінетом Міністрів України відповідно до вимог законодавства». Тобто, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, будучи суб'єктом правозастосування, могла самостійно встановлювати розмір стягуваних адміністративно-господарських штрафів. Суб'єктами подання

зверталась увага на конституційний принцип «встановлення відповідальності виключно законом» (п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України), імплементований до ГК України, тоді як повноваження Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення власними підзаконними нормативно-правовими актами встановлювати розмір штрафів «є визначенням відповідальності телеорганізацій» за вчинення таких порушень [9]. Зрештою, Конституційний Суд України своєю ухвалою припинив провадження у цій справі у зв'язку із втратою чинності положень нормативно-правового акту [10] – Законом України від 30 листопада 2016 року спірні положення ст. 72 відповідного Закону були змінені іншими, що чітко регламентували розмір штрафу залежно від вчиненої протиправної дії, таким чином усунувши суб'єктивний підхід до визначення розміру штрафу з боку уповноваженого органу. Хоча Конституційний суд України не виніс рішення по суті справи, на теоретичному рівні порушення порядку закріплення АГС у законі у цьому разі можна вважати достатньо очевидним.

На жаль, наведений сценарій парламентського усунення вад законодавчих актів реалізований сьогодні далеко не до усіх дефектних положень господарського законодавства про АГС, а сучасний стан правового регулювання умов та порядку їх застосування далекий від суворого дотримання принципу виключного встановлення цих санкцій на рівні законодавчих актів, так само як і інших засад правової визначеності. Йдеться, зокрема, про чітку та повну фіксацію складу господарського правопорушення та відповідну йому санкцію у межах одного закону, що упорядковує правозастосовну діяльність уповноважених органів та інформує суб'єктів господарювання щодо параметрів протиправної поведінки. Наприклад, у справі № 910/20506/20 ВС наголосив, що

обсяг настання негативних наслідків у конкурентних відносинах не визначається (не обмежується) виключно вимогами законодавства, які регулюють певні сфери господарської діяльності. Кваліфікаційні ознаки порушення встановлюються саме конкурентним законодавством, а не нормами іншого законодавства. Суд зазначив, що Закон України «Про рекламу» визначає лише загальні вимоги до реклами, при цьому відповідність дій суб'єкта господарювання вимогам відповідного закону не може розглядатися як така, що звільняє суб'єкта господарювання від обов'язку дотримуватися законодавства у сфері захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції та обов'язку утримуватися від поширення інформації, що вводить в оману, у тому числі, в рекламі (незалежно від того, що саме ним рекламується) [11]. Ризики неврахування суб'єктом господарювання положень усього масиву господарського законодавства щодо публічних вимог здійснення господарської діяльності, видів та ознак протиправної поведінки щодо їх невиконання можуть бути об'єктивно знижені шляхом послідовної систематизації правових норм про це на рівні профільних законів замість їх розпорошення/фрагментації у різних нормативно-правових актах.

При дослідженні принципу законності та правової визначеності варто звернути увагу на положення ч. 3 ст. 25 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання». У цих нормах закріплено, що «крім накладання штрафів, зазначених у цій статті, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, може скасовувати або зупиняти дію відповідно дозволу, висновку чи міжнародного імпортного сертифіката, який він надав такому суб'єкту здійснення міжнародних

передач товарів, або скасовувати його реєстрацію в цьому органі як суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів, наслідком чого є припинення дії всіх дозвільних документів та документів про гарантії, наданих такому суб'єкту та чинних на день скасування реєстрації» [12].

Крім того, що ч. 3 ст. 25 останнього Закону не фіксує чітких складів правопорушень, за які застосовується такі санкції, їх застосування у якості додаткових до адміністративно-господарського штрафу накладає на суб'єкта господарювання більш суворі обмеження, аніж основна санкція – скасування реєстрації як суб'єкта здійснення міжнародних передач товарів та дозвільних документів позбавляє спеціального права займатись діяльністю у сфері експорту/імпорту товарів, що може бути основною для підприємця. Цим порушується інший важливий загально-правовий принцип відповідальності – відповідності та еквівалентності заходів відповідальності змісту правопорушення. Відсутність прив'язки до більш тяжких наслідків, розміру завданої шкоди чи інших кваліфікуючих характеристик правопорушення означає, що вирішення питання про застосування однієї чи двох санкцій віддано на розсуд уповноваженого органу. Відтак складається ситуація, коли порядок застосування санкцій залежить суто від дискреційної практики уповноваженого органу, не має чітких правових рамок. Про стабільність господарського правопорядку за таких умов говорити не доводиться.

Загальне розуміння змісту принципу відповідності та еквівалентності заходів відповідальності змісту правопорушення полягає у застосуванні до правопорушника такої санкції, яка є пропорційною до ступеня і характеру суспільної небезпеки вчиненого ним протиправного діяння. Питання застосування відповідної характеру (змісту) порушення санкції не викликає значних проблем, адже АГС

мають у своєму арсеналі заходи як майнового, так і організаційно-правового характеру, що можуть застосовуватися як порізно, так і одночасно з метою досягнення необхідного впливу на правопорушника. Необхідність же забезпечення принципу еквівалентності АГС вчиненому порушенню вимагає вирішення питання рівнозначності застосовуваної санкції ступеню небезпечності порушення для публічного порядку і завданому негативному впливу (шкоді). На відміну від збитків, розмір яких може бути обрахований з огляду на перебування сторін у майнових відносинах, обсяг шкоди організаційно-правовій сфері через порушення правил здійснення господарської діяльності об'єктивно не може бути визначений/обрахований або наслідки порушення взагалі виникнуть у майбутньому. Крім того, відшкодування збитків має компенсаційно-відновну мету, у той час як АГС не лише спрямовані на припинення правопорушення та ліквідацію його наслідків, а й служать покаранням такого суб'єкта за протиправну поведінку [3, с. 329]. Зазначене дає підстави для висновку, що принцип еквівалентності покарання при застосуванні АГС набуває дещо іншого змісту, ніж у випадках застосування приватноправових санкцій, і зводиться скоріше до формально універсального застосування санкцій статей, аніж до індивідуального прорахунку ступеня провини чи збитків, завданих правопорушником публічному порядку. У абсолютній більшості випадків це є недоцільним і немає сенсу витрачати ресурси апарату уповноважених органів на експертизу обсягів негативного впливу на господарський правопорядок, враховуючи економічне значення суб'єкта для конкретного товарного ринку.

Розуміння специфіки впливу таких правопорушень на публічний порядок зумовлює застосування АГС на підставі встановлення лише факту вчинення правопорушення (усіченого

складу правопорушення). І судова практика підтверджує прихильність цьому правилу застосування АГС, зазначаючи, наприклад, що «для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як антиконкурентних узгоджених дій не є обов'язковим фактичне настання наслідків у формі, відповідно, недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (конкурентів, покупців) чи споживачів, зокрема, через заподіяння їм шкоди (збитків) або іншого реального порушення їх прав чи інтересів, чи настання інших відповідних наслідків» [13] або що «недосягнення суб'єктами господарювання мети, з якою вони узгоджують власну конкурентну поведінку, з причин та обставин, що не залежать від їх волі, не є підставою для встановлення відсутності правопорушення, передбаченого статтею 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [14].

Разом з тим, для повноти реалізації принципів еквівалентності та індивідуалізації покарання господарські санкції, як і будь-які інші заходи юридичної відповідальності, потребують визначеності, більш того, в багатьох випадках вони такий характер мають [15, с. 202], що означає фіксацію верхньої та нижньої межі покарання та вказівку на чинники, якими мають керуватись уповноважені органи при визначенні чіткого розміру застосовуваної санкції.

Наприклад, у ст. 110 Закону України «Про медіа» передбачено розміри штрафів за грубі порушення до суб'єктів у сфері лінійних аудіовізуальних медіа. До порушників відповідного законодавства застосовується штраф у відсотковому розмірі або у діапазоні від 10 до 75 мінімальних заробітних плат на день вчинення порушення. При цьому у Законі наведено обставини, які має врахувати Національна рада з питань телебачення та радіомовлення при визначенні розміру штрафу, який

обраховується у мінімальних заробітних платах: вид та технологію мовлення, територіальну категорію, час та обсяги мовлення, наявність чи відсутність системи умовного доступу, а також інші обставини, що впливають на рівень суспільної небезпеки вчиненого порушення, про що зазначає у своєму рішенні [16, ч. 5 ст. 110]. Таким чином, дискреція для уповноважених осіб не має характеру сваволі та пов'язана з необхідністю обґрунтовувати вибір розміру покарання, що у поєднанні із об'єктивною формалізацією складу правопорушення на рівні закону та кореляцією з його елементами, розміром збитків тощо здатне загалом увести правозастосовну практику у визначені рамки та забезпечити передбачуваний правопорядок в обранні та застосуванні АГС. Хоча у цьому разі Закон «Про медіа» не позбавлений недоліків, які потребують окремого дослідження, в цілому такий підхід законодавця до конкретизації складів правопорушень як підстав застосування АГС слід визнати таким, що відповідає принципам верховенства права.

У цьому контексті слід пригадати, що Конституційний Суд України, досліджуючи питання індивідуалізації юридичної відповідальності (в контексті адміністративної та кримінальної відповідальності – примітка авт.), визнав «можливість установа в актах публічного законодавства (адміністративного, кримінального тощо) абсолютно визначених та (або) безальтернативних санкцій, що, безперечно, є позитивним явищем у випадку, коли суб'єктом правозастосування є відмінний від суду орган влади». Саме така ситуація виникає, наприклад, у випадку застосування АГС органами державної влади та місцевого самоврядування. Але такий підхід до встановлення санкцій «має збалансовано поєднуватись із наданням суб'єкту накладення адміністративного стягнення або кримінального покарання дискреції в питанні визна-

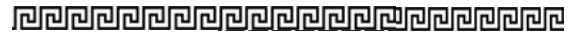
чення виду та розміру стягнення або покарання з урахуванням характеру вчиненого протиправного діяння, форми вини, характеристики особи, винної у вчиненні правопорушення, можливості відшкодування заподіяної шкоди, наявності обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність» [17, пп. 4.3 п. 4].

Наведені висновки КСУ, якщо їх примірити до сфери господарювання, дозволяють обґрунтовувати недопущення надмірного тиску на суб'єктів господарювання та необхідність дотримуватись балансу між публічним інтересом та захистом права приватної власності особи – правопорушника. Між тим, розширення дискреції правозастосовчих органів (у питаннях зменшення розміру АГС чи взагалі звільнення від них) за аналогією із розсудом управненої особи щодо реалізації приватноправових санкцій у господарській сфері слід визнати необґрунтованим та недопустимим, у тому числі, через виникаючі при такій свободі корупційні та інші ризики, що супроводжують публічну службу. Адже не випадково у положеннях ГК України містяться норми про умови зменшення розміру збитків (ст. 226 ГК України) чи штрафних санкцій (ст. 233 ГК України), тоді як про зменшення розміру застосовуваних АГС на рівні загального правила-принципу мова не йде. Відсутні норми щодо права суду зменшити розмір санкцій і у ГПК України, а на рівні судової практики постійно підкреслюється, що суд не може підміняти собою правозастосовний орган і вирішувати питання зменшення чи збільшення розміру АГС у випадку оскарження рішення про їх застосування чи примусового стягнення, якщо такі повноваження для суду прямо не передбачені законом. Наприклад, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у постанові від 16.06.2022 р. у справі № 917/530/21 зазначив, що Закон України «Про захист еконо-

мічної конкуренції» не містить норм, які надавали б господарському суду право зменшувати розмір, а відтак і суму стягнених штрафів та/або пені (у разі їх правомірного нарахування) [18].

Висновки. Важливість дослідження принципів АГС полягає у тому, що спеціальні принципи господарської відповідальності, закріплені у ст. 216 ГК України, стосуються здебільшого приватно-правових санкцій – штрафних, оперативно-господарських, відшкодуванні збитків. Сукупність принципів адміністративно-господарських санкцій обумовлені публічно-правовою природою відповідних обтяжень, що застосовуються до суб'єкта господарювання, правовим статусом суб'єктів правозастосування та спрямованістю на забезпечення дотримання правил здійснення господарської діяльності. Численні проблеми у практичному застосуванні принципів АГС пов'язані, у першу чергу, із недосконалим правовим регулюванням видів АГС, підстав та порядку їх застосування, що, з огляду на принцип верховенства права, не може бути подолано розширенням дискреційних повноважень у цій сфері органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суду. Між тим, саме від належного нормативного забезпечення принципів АГС залежить підвищення ефективності правозастосовної практики у сфері дотримання публічних вимог господарювання та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

У статті досліджуються теоретико-прикладні аспекти принципів адміністративно-господарських санкцій. Відзначено, що питання принципів адміністративно-господарських санкцій потребує окремого дослідження, адже визначення їх переліку та особливостей має велике значення як для науки господарського права, так і практики,

особливо на тлі невищуаючих дискусій щодо приналежності адміністративно-господарських санкцій до заходів адміністративної відповідальності.

Встановлено, що будучи заходом господарсько-правової відповідальності, на адміністративно-господарські санкції розповсюджується дія загальних принципів права та юридичної відповідальності, а також спеціальних принципів, властивих сфері контрольно-розпорядчих функцій, при виконанні яких, як правило, перебуває орган, які АГС застосовує. Для забезпечення належного правового регулювання та застосування АГС визначальне значення мають принципи законності, відповідності та еквівалентності заходів відповідальності змісту правопорушення, індивідуалізації, вини правопорушника, своєчасності тощо.

Принцип законності щодо АГС охоплює визначеність законами видів АГС, а законодавчими актами – підстав (складів господарських правопорушень), умов, наслідків, порядку застосування заходів господарської відповідальності. Ризики неврахування суб'єктом господарювання положень усього масиву господарського законодавства щодо публічних вимог здійснення господарської діяльності, видів та ознак протиправної поведінки щодо їх невиконання можуть бути об'єктивно знижені шляхом послідовної систематизації правових норм про це на рівні профільних законів замість їх розпорошення/фрагментації у різних нормативно-правових актах.

Доведено, що розширення дискреції правозастосовчих органів (у питаннях зменшення розміру АГС чи взагалі звільнення від них) до рівня приватноправових санкцій у господарській сфері слід визнати необґрунтованим та недопустимим, у тому числі, через непрозо-

рість, корупційні та інші чинники, властиві публічній службі.

Обґрунтовано, що принцип еквівалентності покарання при застосуванні адміністративно-господарських санкцій набуває децю іншого змісту, ніж у випадках застосування приватноправових санкцій, і зводиться скоріше до формально універсального застосування санкцій статей, аніж до індивідуального прорахунку ступеня провини чи збитків, завданих правопорушником публічному порядку.

Ключові слова: господарська відповідальність, адміністративно-господарські санкції, господарське правопорушення, принципи юридичної відповідальності, принцип законності, принцип еквівалентності, принцип правової визначеності.

Voinarivskiy M. To the issue of principles of administrative and economic sanctions

The article analyses theoretical and practical aspects of the principles of administrative and economic sanctions. It is noted that the issue of the principles of administrative and economic sanctions requires a separate study, since determining their list and specific characteristics is of great importance both for the science of economic law and practice, especially against the background of the ongoing debate on whether administrative and economic sanctions belong to administrative liability measures.

The author establishes that, being a measure of economic and legal liability, administrative and economic sanctions are subject to the general principles of law and legal liability, as well as to the special principles inherent in the sphere of control and administrative functions which are usually performed by the authority which applies the administrative and economic sanctions. In order to ensure proper legal regulation and

application of administrative and economic sanctions, the principles of legality, relevance and equivalence of liability measures to the content of the offence, individualisation, guilt of the offender, timeliness, etc. are crucial.

The principle of legality in relation to administrative and economic sanctions covers the determination by laws of the types of administrative and economic sanctions, and by legislative acts of the grounds ("elements of economic offences"), conditions, consequences, and the procedure for applying economic liability measures. The risks of a business entity's failure to take into account the provisions of the entire body of economic legislation on public requirements for conducting business activities, types and signs of unlawful behaviour in relation to their failure to comply can be objectively reduced by consistently systematising legal provisions on this subject at the level of relevant laws instead of scattering/fragmenting them in various regulatory acts.

The author proves that the extension of the discretion of law enforcement authorities (in terms of reducing the amount of administrative and economic sanctions or exempting from them at all) to the level of private law sanctions in the economic sphere should be recognised as unreasonable and inadmissible, including due to non-transparency, corruption and other factors inherent in the public service.

The author substantiates that the principle of equivalence of punishment in the application of administrative and economic sanctions acquires a slightly different meaning than in cases of private law sanctions, and is reduced to the formally universal application of sanctions of articles rather than to the individual calculation of the degree of guilt or damage caused by the offender to public order.

Key words: economic liability, administrative and economic sanctions,

economic offence, principles of legal liability, principle of legality, principle of equivalence, principle of legal certainty.

Література

1. Boiko I. V., Soloviova O. M. Principles of administrative procedure as markers of its content. The latest development of the modern legal sciences and education in Ukraine and EU countries: an experience, challenges, expectation : Collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. P. 71–92.

2. Гелич А. О., Бокоч І. М. Принципи господарсько-правової відповідальності. Міжнародні наукові конференції Юридичного факультету Національного авіаційного університету. 2016. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/322991682.pdf>

3. Господарське право: Підручник. Видання 3-є доповнене та перероблене / О.П. Подцерковний, В.Г. Олюха, О.О. Квасницька та ін.; За ред. О.П. Подцерковного. Одеса: Фенікс, 2018. 616 с.

4. Войтенко І.С. Адміністративно-правові засади застосування адміністративно-господарських санкцій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. ун-т держ. податк. служби України. Ірпінь, 2011. 19 с.

5. Тарахонич Т. І. Принципи юридичної відповідальності в системі принципів права. Принципи юридичної відповідальності в системі принципів права. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 284–287.

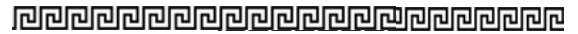
6. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.

7. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 18, № 19–20, № 21–22, ст.144.

8. Білий О. Адміністративно-господарські санкції в контексті безпеки продукції. Юридичний вісник. 2019. № 2. С. 113–118.

9. Конституційне подання 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення абзацу першого частини десятої статті 72 Закону України „Про телебачення і радіомовлення“ від 21 грудня 1993 року № 3759-XII. URL : <https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/3-2751.pdf> (дата звернення – 09.01.2024).

10. Ухвала Конституційного Суду України про припинення конституцій-

ного провадження у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення абзаци першого частини десятої статті 72 Закону України „Про телебачення і радіомовлення“ від 07 грудня 2016 року № 6-yn/2016. URL : <https://csu.gov.ua/storinka-knygu/44-nechynnist-akta-okremogo-polozhennya-vucheraппya-diyi-zmina-redaktsiyi-1> (дата звернення – 09.01.2024)

11. Постанова ВС від 27.01.2022 у справі № 910/20506/20. ЄДРСР. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102854599>

12. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання : Закон України від 20.02.2003 № 549-IV. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 23, ст. 148.

13. Постанова ВС від 09.08.2022 у справі № 910/508/21. ЄДРСР. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105693177>

14. Постанова ВС від 14.06.2022 у справі № 910/1667/21. ЄДРСР.

URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104768714>

15. Малиновська Т.М. Співвідношення понять «господарсько-правова відповідальність» та «господарсько-правові санкції». Право і безпека. 2011. № 4 (41). С. 200–202.

16. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. Голос України від 31.12.2022 р. № 267.

17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Барсеґяна Геворка Сенекеримовича та Ліненко Наталії Миколаївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 485 Митного кодексу України (щодо індивідуалізації юридичної відповідальності) від 15 червня 2022 року № 4-р(П)/2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-22#Text> (дата звернення – 09.01.2024)

18. Постанова ВС від 16.06.2022 у справі № 917/530/21. ЄДРСР. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104813430>

